

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

21 Mart 2023

Sayı :30824082-610 6013862
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:

- Liste (7 Adet, 9 Sayfa)
- Cevap Yazısı (383 Adet, 192 Sayfa)

**İZMİR MİLLETVEKİLİ
SAYIN MURAT ÇEPNİ'NİN
TBMM 7/75863 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLARI**

SORULAR

Manisa Soma İlçesinde faaliyet gösteren Soma Termik Santrali'nin 44 MW gücündeki Soma A Termik Santrali 12 Ocak 1993 tarihinde Soma B Termik Santrali İşletme Müdürlüğüne bağlanarak, Soma Termik Santrali İşletme Müdürlüğüne dönüştürülmüştür. 13 Ocak 2015 tarihinde Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından ihaleye açılmış ve 22 Haziran 2015 tarihinde Konya Şeker Sanayi ve Ticaret A.Ş. tarafından 685,5 milyon dolara devralınmıştır.

Soma B Termik Santrali her biri 165 MW kurulu güce sahip 6 üniteden oluşmakta ve santralin toplam kurulu gücü 990 MW'tır. 1. ünite 1981, 2. ünite 1982, 3. ünite 1985, 4. ünite 1986, 5. ve 6. üniteler 1992 yılında devreye alınmıştır. Santralde yılda yaklaşık 8.000.000 ton kömür yakılmakta, yılda yaklaşık 3.600.000 ton kül çıkmaktadır. Santral kazanlarında yakılan kömür ELİ (Ege Linyitleri İşletmesi) tarafından temin edilmektedir. Elektrik üretimi için ihtiyaç duyulan su Manisa Sevişler Barajı'ndan karşılanmaktadır. İklim değişikliği, yağış rejimlerindeki düzensizlik ve kontrolsüz sulama Sevişler Barajı'nda doluluk oranını önemli ölçüde azaltmıştır. TÜİK tarafından yayınlanan "Termik Santral Su, Atıksu ve Atık İstatistikleri Anketi" sonuçlarına göre 2018 yılında termik santraller tarafından %98,2'si denizden, %1,8'i ise baraj, akarsu, kuyu ve diğer kaynaklardan olmak üzere toplam 7,9 milyar m³ su çekilmiştir. Termik santraller tarafından 2018 yılında deşarj edilen 7,5 milyar m³ atıksuyun %99,5'i denize, %0,5'i ise kül barajı, düzenli kül depolama sahası, akarsu ve diğer alıcı ortamlara deşarj edilmiştir.

Çevre Kanunu ve Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliğine göre tesislerin, hava emisyon izni, atıksu deşarj izni ve atık depolama sahalarına yönelik lisansla birlikte, entegre çevre izni almaları gerekmektedir. Özelleştirilen termik santrallere, entegre çevre izni alabilmeleri için gerekli baca gazı filtreleme ve arıtma tesisleri, atıksu arıtma üniteleri ve atık depolama sahalarını inşa etmeleri ve/veya yenilemeleri adına 2013 yılında Elektrik Piyasası Kanunu'na (EPK) eklenen Geçici Madde 8 ile ek süre tanınmıştır. 2013-2019 yıllarını kapsayan bu muafiyet, süresinin tekrar uzatılması için Aralık 2019'da Meclis'ten geçirilmeye çalışılan düzenleme yoğun tepkiler sonucu iptal edilmiştir. Ancak geçici faaliyet belgesi kapsamında bu santrallerin çevre yatırımları tamamlanmadan çalıştırılmasına izin verilmiştir.

İklim değişikliğine neden olan küresel sera gazı emisyonlarının %46'sı, elektrik sektörü sera gazı emisyonlarının da %72'si kömür kullanımı kaynaklıdır. Türkiye'nin kömürlü termik santral kurulu gücünün kurulması ile sera gazı emisyon artışının paralellik gösterdiği görülmektedir. Hükümetler arası İklim Değişikliği Paneli'ne (IPCC) göre karbondioksit oranındaki artışın temel nedeni fosil yakıt kullanımıdır. Kömür yakıtlı termik santrallerin yaydığı, alıcı ortamda kaybolmayan ağır metaller, azotoksit, kükürtdioksit gibi pek çok kirletici madde iklim değişikliğine, yoğun hava kirliliğe ve halk sağlığı sorunlarına neden olmaktadır, iklim Değişikliği Politika ve Araştırma Derneği'nin "Özelleştirilmiş Termik Santrallerin Çevre Mevzuatına Uyum Süreci" raporuna göre kömürlü termik santrallerin çevreyi kirletme durumu ve çevre mevzuatına uyumsuzlukları 1 Ocak 2020 ve öncesinden farksızdır. Sağlık ve Çevre İttifakı (Health and Environment Alliance) (HEAL), Türkiye'de son 55 yılda termik santrallerin insan sağlığı üzerindeki ağır sonuçlarını raporlamıştır. 1965-2020 yılları arasında çalışan 16 ildeki 29 termik santral elektrik üretirken, yaklaşık 200 bin erken ölüme, 117 bin 661 erken doğuma, 62 milyon iş günü kaybına ve 4 trilyon 8 milyar lira da sağlık maliyetine yol açmıştır. Uluslararası Enerji Ajansı, bütün OECD ülkelerine 2030'a, diğer ülkelere 2040'a kadar kömürden enerji üretimine son vermelerini tavsiye etmiştir.

Global Energy Monitor'ün sekizincisini yayımladığı "Yükseliş ve Çöküş 2022: Kömürlü Termik Santrallerin Küresel Takibi" raporuna göre, dünyada kapanma tarihi belirlenen kömür santrali sayısı 2021'de bir önceki yıla göre yaklaşık iki kat artarak 750'ye ulaşmıştır. 23 Avrupa ülkesi kömürden çıkışlarını ilan etmiştir. Temiz Hava Hakkı Platformu, 1 Ocak 2020'de hiçbir çevresel yatırımı tamamlanmamış olduğu için Soma Termik Santralinin kapatılması için kampanya başlatmıştır.

Bu bağlamda;

1-Soma Termik Santralinin çevre yatırımlarını tamamlamadan çalışmaya devam etmesine neden izin verilmektedir?

2-Soma Termik Santralinde denetimler ne sıklıkla, ne şekilde yapılmaktadır? Son denetim ne zaman yapılmıştır? Veriler kamuoyu ile paylaşılacak mıdır?

3-Soma Termik Santralinin bulunduğu bölgede; hava, su, toprak kalitesi izlenmekte midir? Veriler kamuoyu ile paylaşılacak mıdır?

4-Soma'da meydana gelen hak sağlığı sorunları için Sağlık Bakanlığı ile işbirliğiniz var mıdır? Soma Termik Santralinin halkın anayasa ile tanımlanan sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkını gasp ettiğine dair iddialar için açıklamanız olacak mıdır?

5-Türkiye genelinde, 2020 yılının ilk altı ayında gerekli çevre yatırımı olmadığı için kapatılan kömürlü termik santrallerin, geçici faaliyet belgesi ya da çevre izni ve lisansları ile tekrar çalışmaya başlamalarının gerekçesi nedir? Bakanlığınızın bu konuda görevini yapmadığı iddialarına ilişkin açıklamanız var mıdır?

6-İklim krizine etkisi nedeniyle, başta CO2 olmak üzere sera gazı salınımlarını düşürmek için yeni fosil yakıt üretim tesisi yatırımlarının yapılmaması ve fosil yakıt üretim ve tüketiminin azaltılması için çalışmanız var mıdır? Bu konuda Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile işbirliği yapıyor musunuz?

7-Mısır'da COP27 İklim Zirvesi'nde açıklanan sera gazı emisyonunu azaltmak amacıyla belirlenen 2053'te net sıfır emisyon hedefine ulaşmak için neler yapacaksınız? 2030'a kadar emisyonlarda mutlak azaltım ne şekilde sağlanacaktır?

8-Türkiye'de termik santrallerde üretim sırasında ortaya çıkan zararlı gazların çevreye, halk sağlığına, tarım alanlarına, su varlıklarına, orman varlıklarına verdiği zararların tespiti için Bakanlığınızın yaptığı çalışma var mıdır?

9-Dünya çapında 117 ülke ve 6 bin 475 kentin hava kalitesinin ölçüldüğü 2021 Dünya Hava Kirliliği Raporu'nda Türkiye'nin 46'ıncı sıradaki yerini koruması konusunda Bakanlığınızın açıklaması olacak mıdır? Termik santrallerin bulunduğu illerde hava kirliliğini azaltmak için ne gibi projeleriniz vardır?

10-2019 tarihinden itibaren çevresel yükümlülüklerini yerine getirmeyen hangi termik santrallere, ne kadar ceza kesilmiştir?

11-İnşaat ve lisans aşamasında olan ÇED süreci başlamış kaç termik santral projesi vardır. Bu projelerin sera gazı emisyonları hesaplanmış mıdır?

12-İklim değişikliğinin en kötü etkilerinden kaçınmak için termik santral inşaatlarını durdurup, olanları da devreden çıkartacak mısınız? Özelde, Temiz Hava Hakkı Platformunun gündeme

getirdiği gibi 1 Ocak 2020'de hiçbir çevresel yatırımı tamamlanmamış olduğu için Soma Termik Santrali kapatılacak mıdır?

CEVAP

Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği (ÇİLY) gereğince; işletmelerin faaliyete başlayabilmeleri için öncelikli olarak Geçici Faaliyet Belgesi alması gerekmektedir. Faaliyetleri sonucu oluşan çevresel etkilerinin mevzuata uygunluğu ve alınan tedbirlerin yeterliliğine ilişkin değerlendirme ise, işletmelere ait ölçüm ve analizleri içeren ilgili raporların çevre izin süreci içerisinde Bakanlığımızca incelenmesi ile gerçekleştirilerek, uygun bulunan işletmelere Çevre İzin ve Lisans Belgesi düzenlenmektedir.

Bu kapsamda, söz konusu işletmenin Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği kapsamında yapmış olduğu çevre izin ve lisans başvurusu incelenmiş olup, tesiste mevzuatta belirtilen esas ve hükümler sağlandığı için Çevre İzin ve Lisans Belgesi düzenlenmiştir.

Soma Termik Santralinin bulunduğu civarın hava kalitesi Bakanlığımız uhdesinde bulunan Soma Hava Kalitesi İzleme İstasyonu marifetiyle sürekli olarak izlenmektedir. Söz konusu bölgeye dair olan hava kalitesi izleme istasyonu değerleri anlık olarak sim.csb.gov.tr adresinden halkımızla anlık olarak paylaşılmaktadır.

Bakanlığımız merkez ve taşra teşkilatında görevli denetim personelleri tarafından 2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu Kanuna istinaden yayımlanan yönetmelikler kapsamında, ani, birleşik ve şikâyet üzerine denetimler yapılmaktadır. Ayrıca çevre denetimlerinin, risk analizine dayalı planlanması da yapılmaktadır. Bu planlama yöntemi ile çevresel açıdan daha riskli tesislerin daha sık denetlenmesi sağlanmaktadır.

Bakanlığımızca, bahse konu Termik Santraller ve çevre kirliliğine neden olan diğer tüm faaliyetlerle ilgili olarak yapılan denetimlerde; Çevre Mevzuatında belirtilen usul ve esaslara aykırı faaliyet gösterdiği tespit edilen işletmelere 2872 sayılı Çevre Kanununun 20. Maddesi uyarınca idari para cezası uygulanmaktadır. Ayrıca çevre ve insan sağlığı için tehlike yaratan işletmelerin faaliyetleri 15. Madde kapsamında kısmen veya tamamen, süreli veya süresiz olarak durdurulmaktadır.

Soma Termik Santralinde; 2019 yılında 10, 2020 yılında 5, 2021 yılında 8 ve 2022 yılında 8 adet çevre denetimi gerçekleştirilmiş olup, 131.516 TL cezai işlem uygulanmıştır.

Ülke genelindeki Termik Santrallerde; 2019 yılında 215, 2020 yılında 182, 2021 yılında 264 ve 2022 yılında 249 adet çevre denetimi gerçekleştirilmiş olup, 7.769.398 TL cezai işlem uygulanmıştır.

01.01.2020 tarihine kadar gerekli çevresel izinleri alamayan Afşin A Termik Santrali, Seyitömer Termik Santrali, Tunçbilek Termik Santrali, Çatalağzı Termik Santrali ve Kangal Termik Santralinin faaliyetleri tamamen, Soma Termik Santralinin faaliyeti kısmen durdurulmuştur. Kapatılan Termik Santrallerin gerekli çevresel yatırımları tamamladığı tespit edilen ünitelerine Geçici Faaliyet Belgesi verilmiştir. Ayrıca, çevre denetim çalışmalarımız, Bakanlığımız teknik personelleri tarafından yapılan denetimlerle aralıksız olarak devam etmektedir.

Son 3 yıldır herhangi bir termik santral yatırımlarına ilişkin ÇED başvurusu yapılmamıştır. 14 termik santrale ilişkin ÇED süreci ise Bakanlığımızca sonlandırılmış iptal/iade işlemi yapılmıştır.